

Sporočilo za medije

Pilonova galerija Ajdovščina

Prešernova ulica 3
5270 Ajdovščina, Slovenija

tel. +386 (0)31 687 492
e-mail: pilonova.galerija@siol.net
www.venopilon.com

DODEKAFONIJA – Variacije / Variazioni

Skupinska razstava št. 2

Pilonova galerija Ajdovščina

30. 1.—8. 3. 2026

Umetniki: Duša Jesih, Mario Palli, Manuela Toselli

Kuratorka: Chiara Tavella

Performans: Sandro Carta

V sodelovanju z Mestno galerijo Nova Gorica in Deželno galerijo sodobne umetnosti Luigi Spazzapan, Gradišče ob Soči (Galleria regionale d'arte contemporanea Luigi Spazzapan, Gradisca d'Isonzo).

Vljudno vabljeni na odprtje razstave **DODEKAFONIJA – Variacije / Variazioni**, ki bo v **petek, 30. januarja 2026, ob 18.00 v Pilonovi galeriji Ajdovščina**. Večer bo spremljal nastop glasbenika **Sandra Carte**, trobentača in raziskovalnega skladatelja. Umetnike in koncept projekta bo predstavila kuratorka **Chiara Tavella**.

Projekt **Dodekafonija**, ki sta si ga leta 2019 zamislila Manuela Toselli in Mario Palli, a je bil zaradi pandemije dolgo odložen, se je uresničil kot pot, ki povezuje tri institucije, dejavne na področju sodobne umetnosti: **Mestno galerijo Nova Gorica, Pilonovo galerijo Ajdovščina in Deželno galerijo sodobne umetnosti Luigi Spazzapan** iz Gradišča ob Soči (Gradisca d'Isonzo). Po prvem »tempu« – razstavi v Mestni galeriji Nova Gorica maja 2023 – bo v Pilonovi galeriji Ajdovščina, 30. januarja 2026 odprta druga od treh načrtovanih razstav, ki ji bo 12. marca 2026 sledil še tretji in zadnji »tempo« v Deželni galeriji Luigi Spazzapan.

V projekt *Dodekafonija* so vključeni umetniki **Duša Jesih**, **Mario Palli** in **Manuela Toselli** – prva prihaja iz Slovenije, druga dva iz Furlanije - Julijske krajine. Vsi trije se izražajo v jeziku, ki ga lahko na splošno opredelimo kot abstraktnega in ima, čeprav oddaljene, korenine v avantgardah z začetka 20. stoletja. Naslov projekta, *Dodekafonija*, namiguje prav na to izvirno obdobje modernosti, na najradikalnejše glasbeno raziskovanje zgodnjega 20. stoletja, ki je postavilo pod vprašaj tradicionalni tonalni sistem in ponudilo povsem novega – podobno kot abstrakcija zavrača samo idejo umetnosti kot figurativnosti. Izraz obenem priklicuje tudi konstruktivno naravo in kombinatorno igro dodekafonskega sloga, ki (čeprav na različne načine) zaznamujeta raziskovanje vseh treh umetnikov ter ustvarjata skoraj neskončen razpon variacij.

To večplastnost želijo tri razstave raziskati: tako variacije znotraj jezika vsakega posameznega umetnika kot subtilno prepletanje sorodnosti med njimi, pa tudi očitna razhajanja in različen vizualni ritem, ki se sprožajo v dialogu med deli, k čemur prispevajo tudi sami razstavní prostori. Stopnjevanju *andante con moto* »prvega tempa« v Mestni galeriji Nova Gorica sledi *presto* postavitve v Pilonovi galeriji Ajdovščina, nato pa skorajda *adagio* v prostornih dvoranh Deželne galerije sodobne umetnosti Luigi Spazzapan. Trije umetniki, tri razstave, tri institucije: različni glasovi, ki – kot v tempih simfonije – oblikujejo sodobne »variacije« na temo abstrakcije, kot v kritičnem zapisu v katalogu, ki spremlja razstave, poudarja kuratorka **Chiara Tavella**.

Umetniško raziskovanje **Maria Pallija** (Gorica, 1946) se napaja iz neoavantgardnih eksperimentov in predstavlja slikarski odziv na konceptualno umetnost sedemdesetih let. Njegov opus zaznamuje vrnitev k primarnim prvinam slikarstva – k strukturi, barvi in površini – z močnim poudarkom na analitičnem preučevanju vizualnih učinkov. Pallijeva estetika se giblje v tradiciji abstraktno-geometrične umetnosti, od suprematizma do neokonkretizma, kjer stroga geometrijska postavitve sreča iracionalno moč naključja.

V njegovih delih sobivata navidezna »hladnost« konstrukcije in lirična občutljivost za materijo. Umetnik uporablja surove materiale, kot so neobdelano platno, papir in tarlatan, ki jih plasti v prosojne, subtilne barvne sloje. Ta prefinjena igra prekrivanja ustvarja napetost med strogostjo oblike in svobodo geste, značilno za tradicijo informela. Kot ugotavlja kritika, Pallijevo delo predstavlja svojevrsten oksimoron: je prostor, kjer se racionalna instalacija in utripajoče središče ustvarjalne svobode združita v popolno estetsko ravnoesje.

Pallijeva postavitve temelji na prefinjeni ritmični igri ponavljanja in minimalnih odstopanj (*variatio*), ki razbijajo strogo geometrijsko pravilnost. Ključni element kompozicije je grafitna črta, po kateri barva prodira v globino platna, kar odmeva umetnikovo poznavanje tehnike freske in sinopije. Ta proces ustvarja vtis, da barva ne prihaja s površine, temveč iz metafizične notranjosti, s čimer umetnik debelino platna transformira v prostor spomina. Instalacija tako vzpostavlja napetost med zunanjo strogostjo oblike in notranjo, neulovljivo globino, ki se razpira pred gledalcem.

V drugi etapi projekta *Dodekafonija* v Pilonovi galeriji umetnica **Duša Jesih** (Ljubljana, 1977) predstavlja cikel *Matrix*, ki ga lahko razumemo kot neposreden vizualni ekvivalent Schönbergove dvanajsttonske tehnike. Tako kot dodekafonija razbija tradicionalno hierarhijo duru in molu ter vsakemu tonu podeljuje avtonomno vrednost, Jesih v svojih slikah emancipira geometrijski element. Njen »gradnik« ni več podrejen celoti, temveč z njo tvori polifonično strukturo, kjer so vsi deli kompozicije enakovredni v svoji snovnosti in pomenu.

Dela Duše Jesih so globoko introspektivna in hkrati družbeno kritična. Geometrijske mreže sugerirajo medsebojno povezanost vseh nas znotraj globalne matrice, medtem ko dinamična rotacija oblik slavi individualno unikatnost. V svetu hitrih sprememb njene slike delujejo kot »mante« – vizualni otoki stabilnosti, ki s svojo čistočo linij mirijo kaos.

Cikel *Matrix* v Pilonovi galeriji tako ni le razstava slik, temveč prostorska dodekafonija. Je praznovanje kreativnega procesa, ki nam kaže, da je znotraj strogega sistema (matrike) neskončno možnosti za variacijo, svobodo in igro. Je opomnik, da je v vsaki fragmentaciji mogoče najti celoto, če jo le znamo prisluhniti v njenem polnem, polifoničnem sijaju.

Delo **Manuele Toselli** (Torino, 1971) lahko razumemo kot obliko »relacijske« umetnosti, kjer pomen ne izvira le iz končnega objekta, temveč iz odnosa med vizualnim učinkom in samim ustvarjalnim procesom. Ključen element njenih del so naslovi, ki delujejo kot strukturni interpretacijski ključi in gledalca usmerjajo k razumevanju nastanka umetnine.

Dela iz cikla *Skin Types* (Tipi kože) so interpretirana kot travme – izkušnje, ki jih čustveno telo predela na enak način, kot se fizično telo odzove na zunanjo poškodbo. Gre za odziv na prisile, ki se jim telo upira in pred katerimi se brani. Podobno kot pri mehurjih ali žuljih, ki se na telesu pojavijo ob izpostavljenosti nečemu neudobnemu, koža oteče in se privzdigne, s čimer pod seboj omogoči nastanek nove, zdrave in odpornejše plasti.

Umetnica v tej seriji del sooča tri materiale z različnimi termičnimi lastnostmi: kožo, svilo in les. Svila predstavlja najtoplejši element, les zavzema vmesno temperaturo, živalska koža pa – enaka človeški – ob smrti postane hladna. Manuela Toselli skozi svoje ustvarjanje artikulira idejo o ponovnem rojstvu in mehanizmih obrambe pred posegi zunanjega sveta, obenem pa odpira številna vprašanja za globlji raziskovalni razmislek.

Projekt *Dodekafonija* svojo končno interpretacijo najde v glasbenem ritmu. Kot v polifonični glasbi posamezne linije potekajo neodvisno, a hkrati tvorijo usklajeno celoto, tudi postavitev na treh razstaviščih deluje kot povezana pot. Razstave niso zaporedje zaprtih enot, temveč dinamična igra vizualnih odmevov, približevanj in odmikanj. Ta ritmična soodvisnost različnih vizualnih meril ustvarja celovito prostorsko izkušnjo, kjer se posamezna dela zlijejo v enoten umetniški odzven.

Koordinacija razstave in priprava spremljevalnega programa: Tina Ponebšek

Oblikovanje: Primož Breclj

Razstavo finančno podpirata Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije in Občina Ajdovščina.

Urnik razstave:

torek–nedelja: od 10. do 17. ure

zaprto: ponedeljek

Info:

+386 (0)31 687 492 / pilonova.galerija@siol.net / www.venopilon.com